

(ערב) חג השבועות

דאס איז דוחה עליית משה להר — נוסף
אז דאס פארלאנגט א ריבוי זמן;

משא"כ „בנה מזבח והקריב עליו
קרבן" איז ניט קיין אריכות זמן, ובודאי
ניט קיין דבר חידוש וואס איז שייך צו
מתן תורה דוקא — מען געפינט דעם
ענין פון בניית מזבח והקרבת קרבנות
ביי אדם הראשון, נח, די אבות וכו' —
פארוואס זאל דאס זיין אזוי וויכטיק ביז
צו דוחה זיין עליית משה להר?

אויך איז ניט גלאטיק: פון פשטות
לשון הגמרא „והקריב עליו קרבן" איז
משמע, אז משה רבינו האט אליין מקריב
געווען א קרבן אויפן מזבח שבנה —
אבער אין פסוק שטייט „וישלח את
נערי בני ישראל ויעלו עולות גו', אז די
הקרבה איז געווען (ניט דורך משה'ן
אליין — ווי בניית מזבח וואו די תורה
זאגט „וּבִן מִזְבֵּחַ" — נאך) דורך „נערי
בני ישראל".

איז דערפון משמע א דבר חידוש
(גדול), אז מיט „והקריב עליו קרבן"
מיינט די גמרא⁶ (ניט די קרבנות וועל-

א. די גמרא (אין דער סוגיא פון מתן
תורה¹) זאגט: בשני (בסיון) עלה משה
וירד, בשלישי עלה וירד. . . ברביעי עלה
וירד בחמישי בנה מזבח (כדכתיב: ויבן
מזבח תחת ההר. רש"י) והקריב עליו
קרבן.

דארף מען פארשטיין: נאך „וּבִן מִזְבֵּחַ
גו'" דערציילט די תורה² ווי משה האט
מכניס געווען די אידן בברית — די
אידן האבן אויף זיך מקבל געווען „ספר
הברית" מיט אמירת „נעשה ונשמע" און
משה האט גענומען פון דעם דם (הקר-
בנות) „וירוק על העם ויאמר הנה דם
הברית גו'".

איז ניט גלאטיק: פארוואס זאגן חז"ל
בלויז אז „בנה מזבח והקריב עליו
קרבן", און ניט דעם המשך — ווי משה
האט מכניס געווען אידן בברית?

ואדרבה: בשעת חז"ל ווילן אויס-
דריקן די טירדא פון משה רבינו: בחמי-
שי בסיון צוליב וועלכער משה רבינו
האט ניט עולה געווען להר (ווי אין די
פריערדיקע טעג) — האבן זיי לכאורה
לכל לראש געדארפט זאגן דעם ענין פון
כניסת בני ישראל בברית, ווייל דאס איז
אן ענין הכי עיקרי אין די הכנות פון
קבלת התורה, און מ'קען פארשטיין ווי

(6) אע"פ שיל שכיין שעלייתו להר היו
בהשכמה (שבת פו, א (ובפרשי). פרשי יתרו יט, ג.)
— כיון דאדחיו (ע"י פעולה קצרה אפילו) אידחי.

(7) וכי ברשבים משפטים כד, א: בנה מזבח
והקריב קרבנות. וראה שוח"ט מזמור א: משה בנה
מזבח כו' זה הקריב כו' (אלא ש"ל דקאי על
הקרבנות דימי המלואים).

(8) משפטים שם, ה.
(9) ראה פרשי ועוד עה"פ. זבחים קטו, ב
(ובפרשי ותוס' שם).

(10) אבל במכילתא יתרו שם: „והקריב עליו
עולה ושלמים נטל מדם העולה כו' מדם השלמים
כו' — ומוכח לכאורה, שלהמכילתא הקריב משה
העולות והשלמים המפורשים בכתוב. ובפשטות י"ל

(1) שבת פת, א.

(2) משפטים כד, ד. — והוא כהדיעות שפרשה זו
לפני מ"ת נאמרה (הדיעות בחז"ל ומפרשים עדין —
נקבצו בתו"ש שם עה"פ ובמילואים לשם סכיו).

(3) שם, ו ואילך (ובפרשי שם).

(4) וראה מכילתא יתרו (יט, י"א) „ומה עשה
משה בחמישי . . . בנה מזבח . . . נטל מדם העולה
כו'".

(5) להעיר מחדאג מהרש"א שבת שם.

פון זיי — איז דאך לכאורה נישט מער ווי א הכשר, וועלכע האט געקענט געטאן ווערן על ידי אחרים (ובפרט — דורך משרתי משה, זקני ישראל וכיו"ב) — פארוואס האט משה רבינו געדארפט אליין זיך פארנעמען מיט בניית המזבח? וע"פ הנ"ל איז עס מובן:

וויבאלד אז אין דעם בנין פון דעם מזבח איז געווען א חשיבות מיוחדת בשייכות צו מתן תורה (כדלקמן), דעריבער האט עס געמוזט זיין דורך משה רבינו דוקא (כשם ווי אלע ענינים בשייכות צו קבלת התורה זיינען דורכגעפירט געווארן ע"י משה דוקא).

און דאס איז אויך די הסברה אין דעם וואס די גמרא איז מוסיף „הקריב עליו קרבן“ — אז משה רבינו האט אליין מקריב געווען א קרבן אויף דעם מזבח — (נוסף לזה וואס די הקרבה ע"י משה האט בכלל א חשיבות מיוחדת (כנ"ל), איז בנדו"ד דאס געווען אויך צוליב דעם „בנה מזבח“, ווייל) — די שלימות פון א מזבח איז ווען מאיז אויף אים מקריב קרבנות

[וואס דאס איז דער תוכן הענין פון „קין המזבח“¹³ — אז מ'לאזט נישט דעם מזבח „בטל“ פון קרבנות — היות אז די שלימות פון א מזבח איז ווען מאיז אויף אים מקריב קרבנות],

און דעריבער, בכדי דער „בנה מזבח“ זאל זיין בשלימותו, איז דאס פארבונדן דערמיט וואס „הקריב עליו (משה רבינו אליין) קרבן“.

ג. דער ענין הנ"ל, אז דער מזבח שבנה משה האט געהאט א חשיבות

כע שטייען בפירוש אין פסוק, נאך אז משה אליין האט מקריב געווען א באזונדער קרבן (וועלכער שטייט נישט אין פסוק)¹¹.

[ווימתק עפ"י וואס די גמרא זאגט „קרבן“ (לשון יחיד) — נישט „קרבנות“ לרבים (ווי אין פסוק „עולות . . זבחים שלמים . . פרים“)].

קומט אויס, אז נישט נאך ברענגט נישט די גמרא דעם המשך הסיפור (פון יום חמישי) וואס שטייט אין פסוק — נאך נאכמער: די גמרא שטעלט אריין א נייעם ענין וואס שטייט נישט אין פסוק!

דערפון גופא איז משמע, אז דער אויפטון פון חמישי בסיון (בשייכות צו די הכנות פון מתן תורה ובפרט — הכנות פון משה'ן) דריקט זיך אויס בעיקר אין דעם ענין פון „בנה מזבח כו“.

ב. דאס איז אויך דער ביאור אין דעם וואס משה האט זיך אליין פארנומען מיט בניית המזבח, דלכאורה:

בשלמא דאס וואס משה „הקריב עליו קרבן“ — און האט זיך נישט מסתפק געווען מיט די קרבנות וואס די „נערי בני ישראל“ האבן געבראכט — איז מובן. ווייל, כידוע¹², איז די מחשבה וכוונה בעת ההקרבה אן ענין עיקרי אין קרבנות, איז דעריבער פאראן א חשיבות והידור מיוחד אין א קרבן וואס משה האט אליין מקריב געווען לגבי די קרבנות שהקריבו „נערי בני ישראל“.

אבער בניית המזבח, ובפרט נישט אין משכן ומקדש ועאכו"כ נישט ווי א טייל

ד.הקריב היינו ע"פ ציוויו (או יש לפרש ע"ד פרש"י ד"ה לישנא אחרינא — זבחים שם).

(11) להעיר מתורה וישלח — כריתות ט, א.

(12) ראה רמב"ן ויקרא א, ט. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ז ע' 12 (ושי"ג). ועוד.

13) שקלים פ"ד מ"ד (וברע"ב ועוד שם). כתובות ק, ב. ועוד.

די תורה (און תורה שבכתב גופא) זאל מייחס זיין דעם תמיד וואס מ'איז מקריב לדורות צו דער עולת תמיד העשוי' בהר סיני — „שנעשית בהר סיני קודם לתורה“²²?

וי"ל ומסתבר אזוי זאגן, אז אע"פ וואס דאס איז געווען „קודם לתורה“, פונדעסטוועגן, זייענדיק אין דעם טאג פון חמישי בסיון, וואס איז א הכנה (תיכף) צו מתן תורה, האט עס שוין געהאט א גדר ווי (די עולת תמיד פון) נאך מ"ט²³. ביז אז מ'זאגט אויף דער עולת תמיד לדורות, אז זי איז (די זעלבע עולה) „העשוי' בהר סיני“²⁴.

און דאס גופא איז דער טעם וואס די תורה איז מדגיש „העשוי' בהר סיני“ — דערמיט לערנט תורה דאס גופא, אז די

מיוחדת בשייכות צו מתן תורה — גע- פינט מען אויך בנוגע די קרבנות וועל- כע מ'האט מקריב געווען אויףן מזבח אויפן פסוקי „עולת תמיד העשוי' בהר סיני“ ברענגט די גמרא¹⁵ דרשת ר' עקיבא „קרבה ושוב לא פסקה“ — אז דעם קרבן תמיד האט מען מקריב גע- ווען שוין „בהר סיני“, ווייל „עולה“ שהקריבו ישראל במדבר (אויפן מזבח שבנה משה) עולת תמיד הואי (און פון דעמאלט — „שוב לא פסקה“). און ווי תוספות¹⁷ ברענגט דרשת הספרי¹⁸ „שנעשית בהר סיני קודם לתורה, והיינו בחמישי שבנה מזבח“.

וואס לכאורה איז נישט מובן¹⁶: עס איז ידוע¹⁹, אז אויך די מצות פון „לפני הדבור“²⁰, זיינען מיר מקיים (נישט מצד דעם דיבור וציווי פון לפני מ"ת, נאר) „מפני“ שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו (בסיני²¹) — איז ווי קומט עס, אז

(22) להעיר ממשנ' (ואתחנן ה' יב. שם, טז) כאשר צוך, ובפרשי' (משבת פו, ריש ע"ב), „קודם מ"ת במרה“. אבל: (א) שם לא מפורש בתושב"כ מקום הציווי (ולכמה מפרשים — ראה רשב"ם, ראב"ע, בחי' (וראה גם רמב"ן) ועוד — קאי על הציווי דדברות הראשונות). (ב) בנדוד נאמר לא רק „כאשר צוך“, כי „העשוי' בהר סיני“, שהיא אותה העולה.

(23) וראה תודיה העולה — יומא לד, א: והיא היתה ראשונה לכל הקרבנות ציבור.

ולהעיר ממש' בכמה מפרשים (טורי אבן חגיגה (שם, א). מראה הפנים לירושלמי מגילה פ"א ה"א. ועוד. וראה גם אוה"ת משפטים (שם) — דלדעת הבבלי, אין קרישא על המיד' (ובתים קטן, א) דבי' לא קרבן שלמים ממשנ'. „ויעלו גו' שלמים“ — כי ע"י קרבנות אלו נכנסו לברית ויצאו מכלל ב"ב (משא"כ להירושלמי מגילה שם. ב"ר פכ"ב, ה ושי"ג). וראה תרי"ט משפטים שם במילואים סכ"ט.

(24) ופשוט שאין זה סותר מה שתמיד „ישנו לפני הדבור“ (כנ"ל הערה 20) — כי המעלה היא (לא בזה שאין בו התוקף דדיבורי' דמ"ת — שהרי איז מעלה אלא חסרון — כיא) בזה שישנו לפני שניתנו שאר המצות ואפילו אנכי (כ"י בסיון).

(14) פינחס כח, ו.

(15) חגיגה ו, ב. וראה ספרי זוטא פינחס שם.

(16) ל' השי' חגיגה שם, א. — וכן ס"ל לרע"ק, כהמשך הגמ' שם [ובפשטות זה שאמרן (שם, ב), ר' עקיבא הא נמי דאמרן] הכוונה לדרשתו הנ"ל „קרבן ושוב לא פסקה“ דקאי על העולת תמיד דה' סיון (כמש' בתוס' שם). וצ"ע בחי' רעקא (המלקט) שם. ולהעיר מאוה"ת פינחס (כר ו) ע' אתתקלג. (17) חגיגה שם ד"ה רבי עקיבא (ולכאורה זוהי גם הכוונה בתחילת הדיה' שם).

(18) ובספרי (פינחס שם) לפנינו ליתא.

(19) בבבא לקמן — ראה גם אוה"ת משפטים (כרך ח) ע' ג"מ.

(20) פיה"מ להרמב"ם חולין ספ"ז.

(21) ל' השי' חגיגה שם (א"ב). וביבמות (ה, ב)

גם לענין תמיד.

(22) ראה לקריש ח"ח ע' 49 והערה 6 שם (ולקריש כח"ז ע' 116 הערה 27) — שכוונת הרמב"ם לשלול גם הציוויים למשה דלפני מ"ת. ע"ש. ולהעיר מגויא לפרש"י שלח טו, לב (בסופו).

אז „כללות ופרטות נאמרו בסיני“, זיי נען צוזאמען מיטן ציוויי²² (והוראה מיר חדת) צו ברענגען אן עולת תמיד בחמישי בסיון אויך געזאגט געווארן „פרטות“ (כולל די דינים פון הפשט וניתוח)³⁰. ווייל אויך די ציוויים פון חמישי בסיון גייען אריין אין „כללות ופרטות נאמרו בסיני“.

ה. ואם כנים הדברים — יש לומר די הסברה אין דעם, ובהקדם:

בנוגע דעם ענין פון ערב שבת וערב יו"ט (אז אין דעם טאג פאר שבת ויו"ט הויבן זיך אן די הכנות צו שבת ויו"ט) געפינט מען, אז דאס איז אן ענין נישט נאך-מצד הגברא.

— כדי דער אדם זאל קענען היטן שבת ויו"ט כדבעי, פאדערט זיך א הכנה מצדו, אז ער זאל זיין גרייט צו אויפ-נעמען די עניני שבת ויו"ט, ועיד מחז"ל³¹: מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח כו' —

דלאחר מ"ת (חובת עליו גו') — יתרו כ. טו — הובא בפרשי חגיגה (סעי'א) וחובת (סעי'ב) שם, אלא דמכיון שעדיין לא נאמרו „פרטות“, לא היתה טעונה הפשט וניתוח (ראה מסקנת הגמ' חגיגה שם, ב: שאין הפשט וניתוח אלא מועד ואילך שמי מכאן ר' ישמעאל).

(29) ראה רש"י חגיגה שם ד"ה ואי ס"ד: וחובת הדורות מפי הגבורה (וראה בד"ה שלאח"ז, עולת רא"י . . ומאליהם הקריבה). וראה טורי אבן שבהערה הבאה.

(30) ראה טורי אבן (אבני מילואים) חגיגה שם (ד"ה מי איכא, קרוב לסופו). — ועי' המבאר בפנים (דמש"נ, העשוי בה"ס מלמד דהתמיד דה' סיון ה' בו הגדר דמ"ת) יומתק ביותר מ"ש בטו"א שם דאין לומר בנוגע להקרכת התמיד שהיתה הוראת שעה.

ע"ש.

(31) ע"ז, ג. א.

עולה שהקריבו בחמישי בסיון האט גע- האט דעם גדר פון „הר סיני“, מתן תורה.

ד. דאס וואס די עולת תמיד פון חמישי בסיון האט געהאט דעם גדר פון „הר סיני“ (מ"ת) איז אויך נוגע להלכה:

בנוגע דער „עולה שהקריבו ישראל במדבר“ איז דא א פלוגתא²⁵ צי „טעונה הפשט וניתוח“ אדער ניט, און די גמרא²⁶ זאגט אז עס איז תלוי אין דער פלוגתא פון ר' ישמעאל און ר' עקיבא: לויט ר' ר"י אז „כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד“ איז דאך דאן נאך ניט געזאגט געווארן די דינים „פרטות“ פון הפשט וניתוח: משא"כ לויט רע"ק אז „כללות ופרטות נאמרו בסיני“ — איז „טעונה הפשט וניתוח“, ווייל אויך „פרטות“ (כולל די דינים פון הפשט וניתוח) זיי- נען שוין געזאגט געווארן בסיני.

איז לכאורה תמוה²⁷: די עולה האט מען דאך געבראכט לשתי הדעות בחמישי בסיון, קודם מ"ת — איז למאי נפק"מ צי „פרטות נאמרו בסיני“ צו דעם אופן ההקרה פון דער עולה פון קודם מ"ת?

מוז מען זאגן, אז דאס איז דערפאר וואס די עולה פון חמישי בסיון האט שוין געהאט דעם גדר פון „הר סיני“ (מתן תורה)²⁸. און דעריבער, לויט רע"ק

(25) זבחים קטו, ב. וראה גם חגיגה שם, ב. וראה ירושלמי וב"ר שם ובמפרשים.

(26) זבחים שם. וראה גם חגיגה שם.

(27) כקושיית רעק"א חגיגה שם. — ובמאירי חגיגה שם (ע"א): עולת תמיד כו' נצטוו עלי' במרה . . כללות ופרטות נאמרו בציווי ראשון הן במרה הן בסיני.

(28) וגם לר' ישמעאל אפשר לומר, דזה שהקריבו עולות ושלמים או, ה"י אותו הגדר דעולות ושלמים

ווערט ע"פ תורה אנגערופן מיטן תואר „ערב שבת“, איז דאס דערפאר וואס אין דעם טאג הייבן זיך שוין אן די עניני שבת וי"ט³⁶.

[ובסגנון פון תורת החסידות: די „גילויים“ פון שבת וי"ט זיינען שוין מאיר, א „מעין“ פון זיי, אין ערב שבת וי"ט].

ו. דערפון איז אויך פארשטאנדיק בנוגע יעדן יו"ט און אויך ווי עס איז גע- ווען בפעם הראשונה — וואס יעדער יו"ט האט דאך זיין „מועד“ (באשטימטן זמן בשנה)³⁷ — אז די עניני הי"ט האבן זיך שוין אנגעהויבן אין דעם „ערב“ שלו.

וע"ד ווי מען געפינט ביי חג הפסח, אז דער זמן פון הקרבת הפסח (וואס „ואמרם³⁸ זבח פסח הוא לה' אשר פסח גר“) איז ב"ד בניסן, כאטש אז דער „ופסח ה'³⁹“ איז ערשט געווען בליל ט"ו ניסן (וואס דעמאלט הייבט זיך אן חג הפסח)⁴⁰.

ועד"ז איז בנוגע צו מתן תורה⁴¹,

נאר דאס איז אויך אן ענין מצד ההפצא, מצד שבת וי"ט עצמם. אז אין ערב שבת ווערט יו"ט איז שוין דא א „מעין“ (ובמילא — גדר) פון קדושת שבת וקדושת יו"ט.

נאר אין דעם גופא (אין דער קדושת שבת וי"ט וואס הייבט זיך אן בערב שבת וי"ט) זיינען פאראן כמה דרגות. ולדוגמא:

אין דעם זמן הכי סמוך צו שבת איז דא דער ענין פון הוספה „מחול על הקודש“, ובלשון חז"ל³², אז שבת איז (ווי א „זאב“ וואס איז) „טורף מלפניו ומלאחריו“. און ווי גערעדט אמאל בארוכה³³ מיינט עס, אז דער ענין פון תוספת שבת איז ניט (נאר) א דין אין גברא — אז ער דארף מוסיף זיין מחול על הקודש (מקבל זיין אויף זיך תוספת שבת)³⁴ — נאר אז דאס קומט פון שבת און ווערט א הוספה אין שבת אליין: שבת איז „טורף“ מלפניו ומלאחריו, ווייל די קדושה פון שבת ווערט נתפשט אין דעם זמן הכי סמוך אליו³⁵.

נאך פריער — דער זמן פון ערב שבת (וי"ט) לאחרי חצות, ווען מען טאר ניט זאגן קיין תחנון — וואס דאס ווערט אויפגעטאן (ניט מצד הכנת הגברא, נאר) דערפאר וואס קדושת שבת וי"ט איז שוין מאיר אין דעם זמן באופן אז עס איז שולל דעם ענין פון אמירת תחנון.

ועד"ז איז בנוגע צו כללות היום פון ערב שבת וי"ט — אז דאס וואס ער

(36) ראה אבודרהם סדר תפלות השבת בתחלתו „כי בערבי ימים טובים . . נוהגין שלא ליפול על פניהם לא בשחרית כ"י והטעם . . ובערביהם כבר הובדלו העם ממלאכה וקדש היום והם אסורים במספד ותענית כו". וראה שם, שגם בערבי שבתות הי' צ"ל כן, אלא ש„אם היינו עושין כן לשבתות הרי חצי השנה לא היינו מתחננים“ ע"ש.

(37) להעיר מרד"ה תקעו תרס"א, תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קכב, א"ב).

(38) בא יב, כו.

(39) שם, כג.

(40) כפי שנק' בלשון חכמים (וגם בל תורה —

ראה תשא לד, כה. וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת, תשמ"ו) ע' תרסח בהערה).

(41) ואדרבה: בנוגע למ"ת הוא ביתר שאת כ"י לגבי שאר יו"ט — כי מ"ת קשור עם יום חמשים

(32) מכילתא יתרו כ, ח. וראה לק"ש חט"ז (ע')

231 הערה (8) כמה נוסחאות בלשון המכילתא.

(33) לק"ש שם ע' 233 ואילך.

(34) וראה לק"ש שם — ב' אופנים בזה גופא.

(35) עייג"כ לק"ש ח"ט ע' 58.

מתן תורה קומט מלמעלה, בדרך מתנה, מצד הנותן.

משא"כ אין דעם מזבח שבנה משה (און דעם קרבן שהקריב עליו⁴³) האט זיך שוין אנגעזען די (דוגמת) פעולה פון מ"ת עצמה; און דערפאר איז דאס א חידוש עיקרי פון חמישי בסיון, ערב מתן תורה⁴⁴.

ז. אבער עס פאדערט זיך הסברה: פארוואס האט דער ענין פון מ"ת (וועל-כער איז שוין געווען בערב מ"ת) זיך אויסגעדריקט דוקא אין דעם ענין פון „בנה מזבח והקריב עליו קרבן“, און ניט אין אן אנדער ענין?

איז דערפון מובן, אז אין דעם גיט זיך ארויס די נקודה עיקרית פון מ"ת.

וי"ל הביאור בזה: דער תכלית פון מ"ת איז, וואס דורך דעם איז געגעבן געווארן דער כח אויף צו מאכן פון זאכן (חפצא) פון וועלט — חפצא דקדושה⁴⁵. ובל' הידוע — דורכפירן כוונת הבריאה לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁴⁶, אז מען זאל מזכך זיין די „גשמיות הגוף והעולם“ ביז מ'זאל קענען מקבל זיין דעם „גילוי אור ה' שיאיר לישראל ע"י התורה⁴⁷“.

[דערמיט איז דער אלטער רבי

בששי בסיון⁴⁸ — אז שוין אין חמישי בסיון, ערב מתן תורה, האבן זיך אנגע-הויבן די ענינים פון מתן תורה⁴⁹.

און דאס איז די הסברה אין דעם וואס די קרבנות פון חמישי בסיון האבן גע-קענט האבן דעם גדר פון קרבנות שלאחרי מ"ת — מצד דעם וואס דע-מאלט האט זיך שוין אנגעהויבן דער גדר און גילוי און די פעולה פון מתן תורה.

עפ"ז איז אויך פארענטפערט וואס די גמרא זאגט „בחמישי בנה מזבח כו" און דערמאנט ניט אז משה האט מכניס געווען די אידן בברית כו:

די פעולות וואס משה און די אידן האבן געטאן להכנס בברית (ווי אמירת נעשה ונשמע, הזאת הדם כו') — זיינען נאך די הכנה מצד די אידן, וואס מאכט זיי מוכשר צו קבלת התורה, אבער דאס איז ניט קיין „טייל“ פון מתן תורה גופא;

לעומר, המשכת שער הנרין (לקרי' פרשתנו י' ד. שה'ש לה, ג. וראה לקריש ח"ג ע' 996 ואילך) — שזה ה' בחמישי בסיון (שהרי מ"ת ה' ביום נ"א לעומר — שרע אדה"ו אר"ח סתצ"ד סוסי"א).

(42) וגם לר' יוסי שה'י ב' בסיון (שבת פו, ב) — הרי זה משום שמשם הוסיף יום אחד מדעונו (שם פו, א), אבל מצד הקבי"ה „היתה ראוי ליתן בשש"י (תודיה יום השש — ע"ז ג, א). וראה לקריש ח"ד ע' 1029 הערה 24, דייל דגם לר' יוסי, מצד ההמשכה שמלמעלה ה' התורה ראוי ליתן ביום ה' לעומר (י' סיון) לפי שאז הוא המשכת שער הנרין (כנ"ל הערה הקודמת).

(42*) ובאה"ת משפטים (שבהערה 18*) מקשרו עם הקדמת נעשה לנשמע דחמישי בסיון. וראה גם צ"ח פסחים סח, ב.

(43) ויש לומר שקרבנו של משה לכז'ע ה' בו החשיבות דמ"ת (משא"כ דנערי בני' דתלוי בהדיעות (תגיגה שם, א"ב) אם עולת ראי' הוא או עולת תמיד. ועוד. ואכ"מ).

(44) ולהעיר מסדר הענינים במכילתא (שבהערה 4): זה יום ששי שנתנה בו תורה ומה עשה משה בחמישי השכים בבקר ובנה מזבח כו'.

(45) ראה בארוכה לקריש ח"ז ע' 212 ואילך.

(46) תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפליי.

(47) ל' התניא שם בסוף הפרק.

(*) וראה אה"ת (שבהערה 18*): סמוך למ"ת שני ימים.

היום צו עולה זיין להר (לכל הפחות אויף א זמן קצר) לפני זה?⁵²

[וע"ד ווי ביום רביעי, וואס משה האט נאכן אראפגיין פון הר) געהאט זמן צו (א) דערציילן אידן „את כל דברי ה' ואת כל המשפטים“⁵³ (מצות פרישה והגבלה, און די ז' מצות ב"נ ושבט כו' שניחנו להם במרה⁵⁴), און (ב) שרייבן „מברא-שית ועד מתן תורה“ און „מצות שנצטוו במרה“⁵⁵ — און דאס אלץ⁵⁶ אין דעם זעלבן טאג!].

איז דער ענין אין דעם: דער „ערב“ (און הכנה) צו מתן תורה איז דער חידוש זיינער און ער באשטייט (ניט אין פעולות פון „עולה“ זיין למעלה להר, נאר פארקערט) דוקא אין דער „ירידה“ און פעולה אין חפצא פון וועלט, כנ"ל, אין דער עבודה אין „תחתונים“⁵⁷ — בויען א מזבח (פון אבנים גשמיות) און מקריב זיין א בהמה גשמית ע"ג מזבח

— ע"ד ווי כללות ענין פון מתן תורה איז געווען אין אן אופן אז „ירד הוי' על הר סיני ונתן את התורה . . על הארץ דוקא“ — כאטש אז „הי' יכול להעלות את ישראל למעלה על השמים ליתן להם התורה בשמים“ — ווייל די „כוונה בנתינת התורה הוא שיהי' עבודת הברורים למטה“⁵⁸.

מבאר⁴⁸ דעם טעם וואס מ'איז ניט יוצא די מצוה פון תלמוד תורה מיט הרהור אליין, נאר עס מוז זיין דער ענין פון דיבור בתורה — ווייל דער תכלית פון מצות ת"ת איז צו ממשיך זיין דעם „אור ה'“ אויפן גוף ונפש הבהמית, און דאס ווערט אויפגעטאן דורך עקימת שפתיו דוקא, דהוי מעשה].

און אט דער ענין (פון זיכוד גשמיות העולם) שטייט בגלוי אין דעם ענין פון מזבח וקרבתו — וואס מען נעמט אבנים גשמיות און מען מאכט זיי א מזבח לה', און ע"ד קרבתו — וואס מען נעמט א בהמה גשמית און דורך איר הקרבה ע"ג מזבח ווערט עס נתקרב און אויפגעהויבן פון חול ביו עס ווערט קדושה בגלוי⁴⁹.

און דערפאר האט דער גילוי פון מ"ת בערב מ"ת זיך אויסגעדיקט אין דעם ענין פון „בנה מזבח והקריב עליו קרבן“.

ח. דערמיט וועט מען אויך פאר-שטיין וואס דער ענין פון „בנה מזבח והקריב עליו קרבן“ איז א סיבה וואס דערפאר משה „לא עלה“ (להר) ודוחה העלי'. דלכאורה:

משה האט געדארפט בויען א מזבח (שתיים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי ישראל⁵⁰) מיט אלע פרטים⁵¹ בשייכות צו כניסת בני' לברית — אבער דאך האט ער געקענט געפינען זמן באוועגן

(52) ראה לעיל הערה 6.

(53) משפטים שם, ג.

(54) פרש"י שם.

(55) פרש"י שם, ד.

(56) ולדעת המכילתא יתרו שם, אחרי בניית המזבח והקרבנות העולה כו' — קרא (בו ביום) מ„בראשית כו'“ ע"ש.

(57) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1026 ואילך.

(58) סה"מ תשי" ס"ע 224. ועד"ז בכ"מ.

(48) שם רפליז (מו, א). וראה ג"כ שם ספמ"ט.

(49) ראה ג"כ לקו"ש חט"ז ע' 479 ואילך. ועוד.

(50) משפטים כד, ד. ובפרט לדעת חכמים (מכילתא יתרו שבהערה 4) „יב מצבה על כל שבט ושבט כו'“.

(51) ובפרט שנגמ' שם נזכר רק ש„בנה מזבח והקריב כו'“, ותו לא.

אויבערשטן⁶⁷ (משים עצמו כמדבר⁶⁸) —
וואס אמירת „נעשה ונשמע“ איז געווען
(כנ"ל) בחמישי בסיון.

אבער ע"פ המבואר לעיל אז דער
עיקר חידוש פון חמישי בסיון (בשייכות
צו מ"ת) איז אין דעם וואס „בנה מזבח
והקריב עליו קרבן“, דארף מען זאגן, אז
אויך דער ענין איז פארבונדן מיט
„מדבר“.

איז דער ביאור אין דעם:

דער טעם וואס תורה איז געגעבן גע-
ווארן אין א מדבר דוקא, איז כמחז"ל
[נוסף מצד די „תכונות“ פון מדבר וואס
דארפן זיין אין דעם גברא — האדם
(„משים עצמו כמדבר זה כו“, וכיו"ב⁶⁹),
אויך] אין דער חפצא פון תורה, זי איז
הפקר לכל כמדבר⁷⁰. — ועוד אין
עבודת האדם בדוגמת מקום המדבר:

די כוונה פון מ"ת איז (כנ"ל) — וואס
אין תורה איז געגעבן געווארן דער כח
צו מאכן פון חפצא פון וועלט — חפצא
דקדושה, מאכן א דירה לו ית' בתחתו-
נים, וואס „תחתונים“ מיינט (ווי דער
אלטער רבי איז מבאר⁷¹) — „התחתון
במדרגה שאין תחתון למטה ממנו בענין
הסתר אורו ית' .. עד שהוא מלא
קליפות וס"א שהן נגד ה' ממש“.

און דערפאר איז תורה געגעבן גע-

ט. עס איז ידוע דער כלל⁵⁹ אז
„(לעולם) קוראין (פרשת) במדבר סיני
קודם עצרת“. און די שייכות פון
„במדבר“ צו „עצרת“⁶⁰ איז א שייכות
גלו⁶¹ — ווי חז"ל⁶² זאגן (אויפן פסוק⁶³
„וממדבר מתנה“) כמה טעמים פאר-
וואס די „מתנה“ פון תורה איז פאר-
בונדן מיט „מדבר“ דוקא.

און אין דעם איז דא א שייכות מיוחדת
פון פרשת במדבר צו ערב שבועות
(חמישי בסיון) — ולהעיר אז בשנה זו
(תשמ"ה) איז שבת פרשת במדבר חל
בחמישי בסיון:

איינער פון די ענינים אין „מדבר“
וואס ברענגט⁶⁴ די „מתנה“ פון תורה,
איז בלשון חז"ל⁶⁵, „אם אדם משים עצמו
כמדבר זה שהכל דשין בו“ תורה ניתנה
לו במתנה — ביטול.

וואו געפינט מען דעם ענין בגלוי
ובהדגשה ביי מתן תורה — איז דאס
דער ענין פון הקדמת נעשה לנשמע,
וואס ווייזט אויף א ביטול בשלימות צום

(59) רמב"ם הל' תפלה פ"ג ה"ב „המנהג
הפשוט“. טושיע ארח סתכ"ח ס"ד.

(60) ראה לקו"ש ח"ח ע' 1 הערה 1. ועוד.

(61) ראה גם לקו"ש שם ס"ע 236 וא"ל.

(62) עירובין נד, א. במדבר פ"ט, כו. תנחומא
חוקת כא.

(63) חוקת כא, יח.

(64) אין הכוונה שזה ממשיך הענין דמית — כי
„מתנה“ באה מצד הנוהג (כנ"ל ס"ו). ועיי"כ לקו"ת
פרשתנו ה, סע"א. ועוד) — אלא שלאחרי הקדמת
הביטול „באה ממילא בתורת מתנה“ (לקו"ת שם.
ועוד).

(65) עירובין שם.

(66) ובתנחומא שם הלשון „מפנה עצמו מן הכל“
(ועד"ז כמדבר שם).

(67) ובפרט ע"פ המבואר בחסידות (לקו"ת
פרשתנו יד, א. ש"ש כב, א (וראה לקו"ת ברכה צט,
ג). ובכ"מ) שוה"ע הביטול לבעל הרצון.

(68) ראה גם לקו"ש שם ע' 237 וא"ל.

(69) ראה במדבר פרשתנו פ"א, ז.

(70) ראה במדבר תנחומא שבהערה 62.
במדבר פרשתנו שם.

(71) תניא פל"ו.

האלה נזכרים ונעשים⁷²; מען דארף וויסן, אז די הכנה צו מתן תורה דארף באשטיין (ניט א תנועה פון וועלן אפזונ- דערן זיך פון וועלט, נאר אדרבה) אין מאכן פון גשמיות העולם א דירה לו ית'.

און דעם כח אויף דעם נעמט מען פון משה רבינו (וואס ער האט בונה געווען דעם מזבח והקריב עליו קרבן) — די בחינת משה רבינו וואס איז פאראן אין „כל נפש ונפש מבית ישראל“⁷³ — וואס ער גיט דעם כח, אז אפילו ווען מ'שטייט אין חמישי בסיון, נאך פאר מ'ת

— אין דער דרגא פון מ'ת בשנה זו, מתן מחדש און באופן פון יהיו בעיניך חדשים⁷⁴, מתן וועלכע איז דאך בדרגא פון מעלין בקודש לגבי פאראן —

זאל זיין דער „בנה מזבח והקריב עליו קרבן“, דורך וועלכן מען פירט דורך כוונת הבריאה, צו מאכן די וועלט א דירה לו ית'.

(משיחות ש"פ במדבר (ערב חגה"ש)

תשל"א, ליל ערב חגה"ש תשמ"ג)

ווארן אין א מדבר⁷², וואס א מדבר — שלא ישב אדם (העליון) שם⁷³ — איז מקום הקליפות והס"א⁷⁴. און דאס איז דער ענין פון תורה, צו איבערמאכן דעם „מדבר“ פון עה"ז צו א דירה לו ית'.

און דאס איז דער אויפטו פון חמישי בסיון, אז שוין אין ערב מתן תורה האט זיך אנגעהויבן די עבודה פון „מברר“ זיין דעם מדבר דלעו"ז, דורך נעמען פון די אבנים שבו און מאכן פון זיי א מזבח⁷⁵ לה"ה.

י"ד. און דאס איז אויך די הוראה לכאורא:

בשעת עס קומט דער טאג פון חמישי בסיון בכל שנה ושנה — איז הימים

(72) ראה עד"ז לקו"ש חכ"א (ע' 154 ואל"ך) במעלת המשכן לגבי ביהמ"ק שבירושלים — לפי שהי' במדבר דוקא.

(73) ירמ' ב, ו. לקו"ת פרשתנו ד, ג (וראה גם שם ב, סע"ב). נשא כ, ג. ראה לב, ב. ועוד.

(74) לקו"ת שם.

(75) להעיר מהשק"ט בענין לשמה בבנין מזבח (ראה מכילתא, מכילתא דרשב"י ורש"י יתרו כ, כא. צפע"נ עה"ת שם (וש"נ). לקו"ש חכ"א ע' 255 הע' 38).

(76) להעיר אשר באותם הימים לא הי' משה פונה לעסקו (מכילתא ורש"י יתרו יט, יד), אפילו לא לעסקי משה, כ"א ממוצע המחבר בין ה' וביניהם (ואתחנן ה, ה. וראה סד"ה פנים בפנים תרנ"ט. ועוד), מן ההר (השם) אל העם (יתרו שם).

(77) אסתר ט, כח וכפ"י האריז"ל — ראה רמ"ז בסי' תיקון שובבים, הובא ונת' בסי' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(78) תניא רפמ"ב.

(79) במכש"כ שבכל יום צ"ל חדשים.

חג השבועות

„מעשה ומת אלכסא“ בלוד ונכנסו כל ישראל לסופדו ולא הניחם רבי טרפון מפני שיו"ט של עצרת ה'". פרעגט די גמרא: „יו"ט ס"ד" און ענטפערט „אלא אימא מפני שיום טובו ה'". און ווי-באלד אז ס'איז נ'ט קיין סברא' זאגן אז ר' טרפון זאל מעצמו פסק'ען ווי ב"ש און „כל ישראל" זאלן נאך מסכים זיין מיט זיין פסק, איז דערפון מובן אז „כל ישראל" האבן פריער מעצמם זיך גע-פירט אין דעם כדברי ב"ש.

ואע"פ אז אין דער משנה⁶ רעדט זיך מפורש וועגן „עצרת שחל להיות בערב שבת ב"ש אומרים יום טובו אחר השבת ובית הלל אומרים אין יום טובו אחר השבת", אז אויב עצרת איז נ'ט חל בשבת דארף מען נ'ט קיין „יום טובו", ווייל מ'קען מקריב זיין אין טאג פון יו"ט —

באוארנט דער תוס' רי"ד¹² די שאלה: „קשה לי דא"כ ר' טרפון כב"ש דאי ב"ה

א. אין שולחן ערוך בסוף פון די הלכות וועגן חג השבועות, שרייבט דער אלטער רבי: „במוצאי חג השבועות אסור להתענות מעיקר הדיו לפי שה' יום טובו בזמן שבהמ"ק קיים דהיינו שבו ביום היו מקריבין עולות רא' שלא היו יכולין להקריב ביו"ט עצמו לפי שאין בהם שום צורך אוכל נפש ואין מחללין יום טוב בשבילים כיון שאפשר להקריבן אחר יו"ט שהעצרת יש לה תשלומין כל שבעה, ואע"פ שזה הוא לדברי ב"ש אבל לדברי ב"ה מותר להקריבן אף ביו"ט עצמו מ"מ כיון שב-דבר זה עשו ב"ה כדבריהם והרבה מיש-ראל נהגו כמותם להקריבן אחר יו"ט ונעשה להם יום זה שהוא מוצאי יו"ט כמו יו"ט עצמו להאסר בו בהספד ותענית א"כ אף עתה משחרב בית המקדש לא הותרה ההספד והתענית בו ביום¹³.

איז ידועה די שאלה וואס מ'פרעגט: וואו איז דער מקור אז ב"ה האבן זיך אין דעם געפירט כב"ש און האבן מקריב געווען נאך יו"ט און אז „הרבה מיש-ראל נהגו כמותם"?

אין גמרא ברענגט זיך אַ ברייתא⁵

(6) כ"ה בגמ' ובתוספתא לפנינו. ובע"י ישנה גירסא „אלכסנדרא". ובתוספתא צוקרמאנדל בשנויי נוסחאות מביא „אלכסנדר".

(7) כמ"ש במשנה למלך ה' כלי המקדש פ"י ה"ט. ועוד.

(8) כבירושלמי שביעית פ"ד ה"ב — שבשני דברים בלבד נהג ר' טרפון כב"ש.

(9) ומה שמתחלה נכנסו כל ישראל לסופדו י"ל דמכיון שה' אחר החורבן (ראה תוס' רי"ד (הובא לקמן בפנים)) ואין יום טובו בפועל, סברו דאין אסור הספד כו'.

(10) שם יז, א.

(11) גם אם חל בשאר ימי השבוע (ולא דוקא בעש"ק), כמוכן בגמ' שם יז, ב). ומפורש בתוספתא שם.

(12) שם יח, סע"א.

(1) סי' תצד סי"ט.

(2) להעיר שעפ"ז שגם ב"ה עשו כדבריהם של ב"ש להקריבן אחר היר"ט — בקביעות שנה זו (תשמ"י). „עצרת חל להיות בע"ש" (כלשון המשנה חגיגה ז', א) שוין בני ארץ ישראל ובני חו"ל שיום טובו הוא ביום א'. וראה תוס' רי"ד (שהובא לקמן בפנים) בסופו. לקו"ש ח"ד ע' 1030 הערה 26.

(3) בבבא לקמן — ראה „סופרים וספרים" (להרש"י וזיין) „פסקים" ע' 16.

(4) חגיגה יח, סע"א.

(5) תוספתא חגיגה ספ"ב.